

ENXERUM

SETMANARI BILINGÜE, SATÍRIC Y DE BON HUMOR

Un servidor, diputado

Y aunque lo duden amables lectores, es una verdadera realidad.

Un servidor, se presenta diputado por Mallorca.

Mi resolución es irrevocable; quiero ser diputado y quiero salir vencedor. Deseo superar en votos a Maura y derrotar a Roselló. ¡Fuera los diputados antiguos! Viva el modernismo!

Lo que ha motivado el que tomara tan inconmensurable sacrificio, ha sido por salvar a nuestra patria de su próxima caída en el abismo de la miseria, puesto que a mis perpicaces ojos no se les han escapado los síntomas que de miseria empiezan a preverecer.

Mi caro lector podrá argüirme de que ya hace tiempo que disfrutamos de tan benéfica plaga.

Pues no señor. En España no hay miseria; hay abundancia de todo, todo son delicias; España es Jauja y por testigos los telegramas oficiales que nuestro insuperable Gobierno tiene la amabilidad de remitir a esta isla.

Pero lo que no niegan tan ilustres prohombres ministeriales es que se aproxima una crisis de hambre. Y para evitarla es necesaria una tremenda evolución. Y un servidor va a ser el causante de ella. Y para prueba me elijan y verán ustedes.

Mi programa es selecto:

Yo les prometo a Vds., que si salgo elegido diputado, Mallorca será un emporio inconmensurable, más rico que los de Tiro y Sidón.

Les prometo a Vds., que si salgo elegido diputado, Palma de Mallorca será la capital de España. Se traspasará en ella la familia Real, las Cortes, el Senado, la Academia Española, el Tribunal Supremo, etc., etc. La popular Porta de Sant Antoni de Palma, se titulará la Puerta del Sol, y en fin una arbitrariedad de modis-

caciones, una verdadera conmoción, todo en beneficio del pueblo que me elegirá.

Les prometo a ustedes, que si yo salgo elegido diputado lograre del Gobierno cree una flota puramente mallorquina que esté fuera del alcance de sanguijuelas sendientes de sangre, ni pueda recibir las caricias de impudicas vergas, ni el mangoneo de vividores....

Todo esto es lo que les prometo a ustedes, carísimos lectores, si salgo elegido diputado por Mallorca. Pero que les conste a ustedes que a eso solo se lo prometo ¿eh? Nada de responsabilidades.

¡Ea pues, al avío! Tiesos los cuerpos y a votar con dignidad a D. Leo Usa, que es el emancipador de España y el Apóstol de los desgraciados y el etc., etc.

Vamos, pues, a la lucha, a vencer o a morir. A luchar para el triunfo de un candidato dispuesto a dejarse cortar las orejas antes de faltar a su palabra.

O salgo, o no salgo.

LEO USA

CUENTO DE ALGAIDA

Sa Cova de sa pò

(Conclusió)

En Bernat Perpal parti amb direcció a sa Cova de sa pò, es temps qu'anava diguent:

—Per vida de San Aleix qu'es qui mi m'hagüi de té p'ò, ha d'assé qu'en-super en forsa a jo, y crec que ni ha pocs.

Y caminant caminant, arribà a sa boca de una cova; l'atravessà, en travessà un altre y es trobà has mitx d'un pati descubiert, tenguent a s'entront sa Cova de sa pò.

De dins ella en sortia una immensa claradat, y en Bernat hermos de coratje sen entrà resolt allà dedins. Y loh terror!

va trobà un betsol assegut a devore es foc, que feya faredat. Tenia ets uys colò de carabasse, es morros negres y ses oreyes de cá mé. En Bernat se dirigi a ell y li di-

gué:

—Bon vespre.

Y es betsol no contestà.

—Tal vegade ets tú qu'et'en cuidas de sé p'ò a sa gent que vé per aquí, —li tornà di en Bernat, però no rebe resposta.

—lo cuánt pregunt vuy que me respondin, y sino los faix contestá d'aquesta manera, y l'agafa per una oreya y li doná una volta per tirar-lo de care a dins es foc, pero's va quedá amb s'oreye en sa mà, y es betsol v' torná fum.

Bé ya sercà per dins sa cova, pero res trobà.

—Bono així mateix ten recordarás de a mí, digué en Bernat, t'he arrancada una oreye.... y la s'anava a posá a dins es bo-sot cuánt v' queda del tot, sosprévent qu'enlloc de s'oreye tenia en sa mà una doble de vint, molts asinsos et.

—Menos mal si es bona, y torná parti cap a sas casas.

T'ant prest com v'arríba sen aná a col-gà, y l'ondamá v'assé es prime qu'e així-cà partint a pasturá es bestia.

Cuánt en Rafel se yá aixicá digué a l'amo:

—¿Qué no sabeu qu'en Bernat anit pa-

ssade sen v'aná a sa Cova de sa pò?

—Totsol? No'hu crec.

—Si, si, heu podeu ben creure.

—¿Y que vé?

—No'he conversat amb ell perque s'aixicá molt demeti. Es vespre heu sabrem.

L'amo es vespre no'espera havé passat el rosari, y s'en v'aná dret an en Bernat diguentli:

—M'han dit Bernat qu'anit passada anares a sa Cova de sa pò. Qu'és vé?

—Tant vé com jo som Bernat.

—¿Y que veres?

En Bernat els se contá a tots, tot cuánt vé y tot lo que li passá, y cuánt los mostrà s'oreye d'es betsol convertida amb una doble de vint, l'amo apresurós li diqué:

—Mahem Bernat.

—Ja'hu mirau si es bona.

L'amo la prengué, però tant prest com la v'ha tení en sa mà, torná amb un uy groc, un morro negre y una oreye de cá mé.

Jesús sant Pau, mumparet nostrol, va ren di es cinc fiys, y en Bernat fé una ria-ya mes forta que sa seva barra, es temps qu'es seus missatges duguent un miray el posaren a devant sa care de l'amo; pero aquest cuánt se vé, amollá es miray y sa dobleta, la cual per desgraci caigüe a demunt sa fiya quedant questa com s'om-pare.

Llevó si que se mogué un San Quintín farest! En Bernat riguent agafá sa moneda y la s'estorja quedant tots en so primitiu estat.

L'amo que no cabia a dins es pellet di-gué cridant an en Bernat:

—Ni un minut més te vuy aquí dedins; Vataquí quatre duros qu'et dec y parteix que no vuy bruxots.

Y tots es cinc fiys de la casa di-queren: Y alquix inaugura obrengas nu-

—¡De pressa!

PRECIOS DE SUSCRIPCION

Provincias: Un trimestre. 0'75 ptas.

Extranjero: Un año. 6'00

—Pago por anticipado

Correspondencia y Administración

Luna, 27.—SÓLLER (Mallorca)

No se devuelven los originales

En Bernat parti diguent:—Ara vaix a sa Cova de sa pò, y si trob es betsol li arrebassera s'altre oreya y així tendré dues dobles de vint y passaré sa nit allá dedins ja que l'amo no vol que dormi a la casa.

Arribá a sa Cova, y torná trobá es betsol asegut a devant es foc duguent domes una oreya.

—Ola bergant! Hem de passar sa nit plegats. ¿Qué no t'agrada? O tampoc me vols di res? Mire que si no hem contestas... t'arrabassaré s'altre oreya y si no heu creus... y l'agafá y li pegá una solemna estirada però tot va despareixa: ni betsol ni oreya li quedá.

Però va senti un gran bramul de bou diguentse en Bernat:—Això ja no son bromes, y alsà sa barra just a s'instant que li envestia un bou. En Bernat li envergà cop has mitx d'es front y v'assé com si agués pégat a un barral de vidre de's renou que fé.

Tot es bou se convertí amb unses d'ò y en Bernat carregat com un ase parti, visquent en lo sucesiu com un millonari.

Y això vos demostra estimats lectors que sas personas valeroras y emprendedoras sempre solen tenir amb premit de sas sevas valerosidats un fi gloriós y productiu que redunde en benefici seu y de son famili.

AMOR DE MADRE

De venta en la imprenta de este periódico a 0'60 ptas. ejemplar.

De sa Regió

D'ALARÓ

—Idó si Francisca. ¿Qué no saps lo que passá diumenge capvespre?—No Margalida.—Que vols di? Tú no estás enterada que ja fá temps que ferèn una música en corns, llaunes y picarols?—Si.—Idó después d'aquesta y altres un orabaixa sa mare los trobà plegats. No dic rés! Duye un paraigo y después de dues o tres paraules, ja li ha envitat Sebyot y es capell p'enterra, y si no'l's se separen el se menjava sensé; a sa fia una maltrectada a ell pitjó, però cá... no s'escalivan perque un altre pic a Palma sa dona d'aquest qu'és casat los atupá, y ara havian pres sementé. Bono era gros; y ningú n'está en duples pués a calsevol hora des dia anava a sercà foc apagat o sigue carbó a sa mina; y dispense qu'ara vé mumpareja hem parlarem mes diumenge en sas nostras amigas.—Adiós Margalida.

Aixó es lo que vaix sentir que jo ja estava enterat; si no acabam es bugat cantarà clà es xiberlí.

UN QU'HEU SENTI

DE SA POBLA

Sangrienta histori en tres capítols y un epílogo titulat
ES MAJORAL DE S'ALBUFERA

Personas que si mesclein: En Juan Escolá o es loco d'es carré Gran.—Na Maria Tirayña—Na Maria Trampó Ravella.—Sa mara de s' escolá.

CAPITOL I

Un vespre s'escola des carré Gran, sortí de caseval y aná a cá s'alota, amb s'idea de demenarle. Arriba y diu a na Tirayña:—Bon vespre tengueu señores.—Bon vespre que Deu mos dò, contestá ella.—Venc per demenaré per casá.—A mumpara heu ets de demená.

Huey padinet com vos vá?
Jo venc amb gran cortesía
demenantvos per casá
sa vostra apreciada fia.

Es matrimoni quedá fet y molt de renou. Ja tenim na Tirayña casada mes gojosa qu'un cá amb un ós. Es primé vespre tot es goix y alegría però an es segon s'escola ja agafa ná Tirayña y li diu:—Tu, las fas amb en fulano amb en menguano y amb en sutano y comensá a descarregá cops a demunt s'esquena d'ella com si fos una encruya de ferro diguentil!—Mala famella. Jo men niré a gonyá dobbés a s'empresa y tú en ferás bierba buena.

Aquest jove, per més claredat de sa històri, convé que diguem qu'és un patán en mollos de llauna, care de moneyot, qu'és pensa fe molt de nona a dins s'Albufera, y no en fa gens igual qu'una castañera des Port de Barcelona que feya 48 anys qu'hey venia y nos podia doná raó com en tant d'anys que feya qu'estava allá sa gent que desembarcava des vapor no li feya gens de cas.

EN CADIRA BAIXA

(Seguirà)

DE MANACÓ

(Conclusió)

Referent a s'altra me vá pareixa qu'era un picapèdre que v'aná a fumá un xigarro per Bonas Ayres y que viu pes carré d'es camí de Conies (dame); si no heu ere es gemelos me enganaren però si heu ere se descuidá de dí an el Rey Herodes que tenia costüm de dí sabatas a dobá y después no las anava a serca, y així es que si fos ell heu havia d'haver declarat porque aixó constitueix estafa y s'estafa y s'usure «son hijas de una misma madre».

Cuant se representá es cuadro de l'Infern vaix quedá horrorisat vent tantes de personas entre elles varias donas. May m'hagués pensat qu'en Banyeta miras tant prim pués si no hem vaix equivocá me va pareixa veuré una que viu pes carré d'es Barracá que per no volé pegá un petit deute a una persona mes pobre qu'ella se cremave allá dedins; un altre jovensana des mateix carré, que s'alegre molt de que posin fets de donas a demunt EN XERRIM y no sen recorda que fá molt de temps que l'hey posaren a ella; un altre d'es carré de L'Unió que té una gabi de conis empenyade y no vá a desempenyarle y que es dia menos pensat posarém a demunt EN XERRIM qui es ella, y tots es miracles de cuánt era fredina y estave amb una senyora sorda.

Sobretot era un escàndol lo que vaix veure allá dedins vaix quedá beneit, jutjes misses criats de jutjes, que se jo lo que vaix veure! y per acabá vos diré que lo que més me vá agradá v'asé en Poc Oli y es bombo.

UN ESPECTADÓ

DE MURO

(Acabament)

Jo crec qu'ell no's res de lo que diuen per que me pereix que tú li podrías doná sa teva hacienda per camvia es seu estat en so teu.

Fe el favó de no pàrla de maletias que sa teva es grosse assent que may te sortirá sa caló.

EN XERRIM

A més vaix veura que deyes que aquest jove havia festetjades moltes atlotes y no duvara may en cap perque l'enjigavan, quina desgraci! y a tú que t'agradava tant te vá foji! A tú te fé pagá sa rabi de totas. Cuánt tengue alló... sen deixá.

Pobre cotorre! T'has enterada de tot Cotore? En torná escriure t'escriurá *Un qu'beuvé*, y esperam que contestarás perque son tres o quatre que tots volen di-lo que saben hasta un casat que també sap algo, y així com tens tanta tinta y papé no hay ha que tení pò. Però has d'está alerta a di mentidas, per que menjars escaldums pudent.

Me olvidave de dírté que miris bé es jove que tú dius que té poc criteri, hay veu més ell amb una carabassa a demunt cada uy que no tú en set jocs d'uyeras.

També mos dirás en contestá lo que te passa en s'Iglési perque m'han dit que le t'havían presa y ti havían fet lo que fan an es número 100 y después d'això qu'estigueras vuit días a temerten. Això es per viva.

T'en farán de més grossas perque tots es que t'han festetjada troben que un deuta de 5.000 pts. val mes que tú; y acab perque tú no pagas sa tinta. Contesta per Deu. ¿Heu sentit? Ala idó.

ES LLORÓ X. X.

D'ESPORLAS

Dia 17 d'es mes de Maitx varem tení sa visita del Bisbe de Mallorca aquell que per no res condona tothom que li vé a la vista.

Li alsaren la mar de arcs amb inscripcions y cosotas grossotas. A s'entrada d'es poble ni havia un que deya: «Pax te cum» que no sabem que vol dí ni mos hi emporta. Un altre a sa plassa: «Espirals a su Ilustrísima». A devant sa Refectoria un altra: «La infancia de este pueblo al buen Obispo». Un cuart, devant sa fàbrica de ca'n Fortuny que diu: «Viva nuestro Obispo. Los operarios de la fàbrica de Carbonell y Fortuny a su Ilustrísima». Y un altre invisible, en efecta, que deya: «En XERRIM an es seu propagandista». Y llevó per afejito sa música destremada.

El reberen s'Alcalde y sa seva companya amb disparos de barrobin. ¡Que buscas! Piñoy!

A mi lo que més me extranya v'asse que rompent sa costüm per Pasco no desperassin barrobin diguent que no en trobaven y sinembargo per un senyó que vé en trobaren. A més també quant feran es primé de Maitx sa societat Obrera en trobá.

En fin acabam. Pero no donant un viva an el Bisbe, si no lamentant es gasto que fè es nostre Ajuntament en músicas y barrobins y altres cosas mentres que si haguessen destinat es total ara qu'hey ha tanta fam, a fè llimosnas hagués estada una cosa digna d'es viva que no donam.

DOS XERRIMOSOS

DE MANCÓ

Ja heu es lagarto es Secretari: Ell, que m'en direu? Ara está en sa maneta de sa màquina en sa ma, mirant es toros de sa barra y esperant qu'és vey procediment de fe batles s'acap de desacreditá, per doná mes importància a sa seva marca, y, mentres tant, sa nostre naú navega sense timó, a mercé de ses ones, exposada a estellarse contra ses roques.

An això no he prenguer en serio, perque noltros estam acostumats a du ses riendes demunt es coll y sols no mos donam conte si hey hò cotxe, tant es així qu'ahi mos deya un amic nostre: Jo no m'he temut que no tenguessem Batle, lo únic qu'he reparat es que fa uns grapat de días, que no se juga tant; no volem di, per això que sa causa des joc siga es Batle, pervertura ha pegat morbo a ses bones, pero creim qu'amb aquest assunto es Batle es com aquellas medicines que se componen d'aigo y polvos inofensius y, per lo tant, no poren fe mal ni bé; vamos ve asse un especi de auguent ximple. Y tenga en conèix Secretari, si vosté mira pes credit de

sa seva marca, que per treura bon género, no basta qu'una fabricació siga perfecta, es necessari que ses materies primes siguen escohides. Vosté mos dirá que no s'atreveix a duprà de sa bondat des nostros concejals. Ja heu crec; ni noltros tampoc; no hay ha més que mira de quina manera defensen es seu respectiu puntidhonor, demunt «La Vanguardia Balear» es nostre dimittit Batle y en Manitas Abogat defensó des novell Batle-President y es requiebros que se tiren. Diu es primé: Pues de las once personas que integran el municipio, esta era la única que por su comportamiento político dejaba bastante que desear; (s'ase deya an es porc oreuyut) y en Manitas diu que te po a ses matemáticas per contá es número de *pancistas*.

Secretari, apagui, es a di, rodí.

NEY-NEY

D'ESTABLIMENTS

An aquest poble sempre en passen de bones.

An es café «Cuales coses» hay passa de tot entre l'amor, se madona y sus fiñas.

A l'amor mentres no sen duguen sa casa tant li es si graponetjan sa madona com sus fiñas. Sus fiñas desde que festetjan duen sabates de xulona pagadas de sa seua butxeca.

S'animorat de sa majó, cuant festetja està a devora un costat d'es tassé y sa veye a s'altre, a fi que pugan graponetja llibrement. Els se creuen tení tot lo món amb aquest genre perque no fa feyna.

A lo menos fá cinc o sis anys qu'està amb huelga y encara no'stá llest.

¡Valent partit!

FONDA LA PALMESANA

Andreu Ramón

Carré de Cocheras, 3.—SOLLER

Forense que visitau questa població sana y com tots necesitau menjá per no patí gana, a sa Fonda Palmesana trobare lo que cercau. Allá es es menje de primera y com un Bisbe se jeu, y tot això per un preu tan baix que vos fá riguera.

XERRIMADES

Senyó Directò: Avuy ja tornam a recapitoletjà ets ays sobre es cine de Sóller.

Sabrá que diumenje passat ayespre, estavem disposts a no torná pus an es cine desde sa derrera presa de pel. Però v'ataquí que veim un programa tot carregat de retratos d'artistas, diguent poc mes poc menos «repertorio culto y moral propio para familiars».

Noltros ja mos hem encasquetat es bombet y li extrenyem cap an es cine. Entram comensan es cine; l'acaban baixan es taló y se prepara s'orquesta. Ets espectadós des palco de prosceni número 2, comensan a moura renou y vivia la Pepa y sus pomades xircas!

S'alsà es teló y mos surt una cantante vestida casi casi com n'Adan y Eva. Cantá pésimament, y per prová qu'és programa deye veritat amb alló de «culto-faldetas el aire cada instant y miraumé si voleu.

Ets duetto, tampoc valia cap céntim, lo que v'assé causa qu'un espectadó d'es palco n.º 2, los fés reviyá a pessigadas.

Empresaris basta já si es pel voleu prendermos al menos avisaumóus y vendrem sense afeitá.

Dos ESPECTADÓS

Dijous d'aquesta setmana se celebrá un grandios mitin electoral, organisat per las esquerres de Sóller, a sa plassa d'ets Estadiors.

Parlaren es Sres. Cirer Sumandi, Ferratjans y molts d'altres que per no omitti qualche nom no anomenam. Tots Varen assé molt aplaudits.

Sa concurrenci tont numerosa.

Bernat, qui fa corre s'altre, es de devant, o es de derrera?

Es de devant, Sebastiá, perque si se aturare no corraria es de derrera.

Idó, aquesta vegada son es de derra, republicans y socialistas fan corre es lliberals, conservadós y mauristas.

Una comissió de cosidores sastressas, modistas, fabricantes, ripuntadoras, pentinadoras, figaroleras de figas secas, teroneras, ilimoneras, coidoras d'olivas, entrecavadoras de fevá, jornaleras, venedoras de plasa, pescadoras y criadas amigas d'es senyós, volen veni an aquesta redacció per dirmós que desitjen formá un sindicat catòlic, apostòlic, torná, baix sa direcció temporal del senyó Rectò. Perque segons informes d'una d'ellas, que beu a bona font: aquesta es molt a propici es fè tot lo possible, en benefici d'es sindicalisme femení solleric.

A més esperan qu'EN XERRIM, sempre dispost a ajudá a tota idea progresiva oferirà sus columnas a sus atlotes y an el senyó Rectò.

Poden contá sus simpàtiques sindicalistas com a seu EN XERRIM poguen disponer d'ell com a cosa seva.

Taixys de monevato

Si es que no vos vengue a un rato y no teniu res que fè, anau a Ca's Cadire.

y allá taixys de monevato de rasa bona y barato trobare de lo mes bé.

Tenda de Comestibles («Ca'n Putxets») Plaça de sa Constitució.—SOLLER.

Referent a sus preguntas que seyan la setmana passada sobre lo que passá a sa siqui que partint des carré Nou surt a demunt es pont de cas Pantinado, hem rebut moltes contestas, pero totas menos una sense firmá; pero s'única qu'ha venguda firmada, y amb so pseudònim de *Una dona que heu vè tot heu contá tot tant es scandalós que mos espatnia a tots es redetós en massa.*

Si s'autó de sus contestas firmadas està dispost a modificá algo massa indecent qu'hey ha, que passi y si donarem sus 50 pessetas, y dissipate qui ve heu publicarem.

Are com ara just vos podem di qu'aquell jove innocent té tota sa rahó y qu'aqueells tres barbés mereixan haversé de azjoneyá devant en Pep, y demenarí perdó y besarli sus mans y dirí que no hay tornarán pus y... això a lo menos!

NOTA.—Es per demés que se enyihuen sus contestas assent que ja està adjudicat es premít.

Se desitjen casá

unas vinticinc jovenetas, amb més de 50.000 duros de dot cada una. Si hay ha cap lectio qu'en vulgi enganxá cap, no té més que comprá *El libro de los Enamorados*, y seguir reglas que marca pe sus conquistas. Dit llibre el trobare a s'Imprenta Nova, des carré de sa Lluna, n.º 27, an es preu de 3 reals. Feys via que no hay sereu a temps.

SOLLER.—Tip. de Salvador Calatayud